

רשומות

הצעות חוק

19 בספטמבר 1971

963

כ"ט באלול תשל"א

צמוד

316

חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 14), תשל"א—1971.

מ ב א

סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, אומר: "המשפט שהיה קיים בארץ-ישראל ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948) יעמוד בתקפו, עד כמה שאין בו משום סתירה לפקודה זו או לחוקים האחרים שניתנו ע"י מועצת המדינה הזמנית או על פיה, וכשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה."

לשון אחרת, המשפט אשר היה קיים בארץ-ישראל בזמן המנדט הבריטי נשאר בעינו בכפוף לסמכותה של הכנסת לחוקק כל חוק ולשנות כל חוק קיים ובכפוף לתנאי נוסף, שלפיו יחולו בחוק, גם שלא בדרך החקיקה המפורשת, כל השינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה.

במשפט הקיים לפי זה בישראל מצויות גם שש פקודות מימי המנדט, שבכל אחת מהן הוראה מפורשת המחייבת לפרש אותה, או גם כל ביטוי שבה, לפי עיקרי הפרשנות המשפטית הקיימים באנגליה.

השאלה באיזו מידה מוסיפים כללי הפרשנות המשפטית הקיימים באנגליה לחייב את בתי המשפט בישראל נדונה, בין היתר, ב"ע"א 81/55, 84/55, 91/55, 92/55 (מ. כוכבי ואח' נ. בקר ואח') (פד"י י"א עמ' 225). בפסק-דין זה אמר השופט ויתקון, כי בתי המשפט בישראל בני חורין לסטות מזהתקדימים האנגליים, אם על סמך הוראת סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, ואם על סמך העובדה שבתי המשפט פועלים במדינה ריבונית שאינה תלויה עוד בפסיקה של מדינה אחרת. השופט חשין ז"ל אמר בפסק דין זה כי הלכה אנגלית שנפסקה לאחר הקמת המדינה אין לה כוח מחייב, ואילו פסיקה אנגלית שלפני הקמת המדינה מחייבת בכפוף לסייגים שהוזכרו לעיל.

אשר להוראות המיוחדות שבשש הפקודות, הקובעות חובת היוקקות לפרשנות המשפטית המקובלת באנגליה, הרי לדעת השופט חשין גם חובה זו מסוייגת: אין בתי המשפט מצווים לפרש ולחזור ולפרש את הפקודה לפי כל שינויי ההלכה שחלו בינתיים באנגליה. פירוש אנגלי שנתקבל אי פעם בבית המשפט בישראל נעשה ממילא חלק ממשפטה של הארץ, ואם בתי המשפט באנגליה באים ומשנים את פירושה הקודם, שוב אין שינוי זה מחייב את בתי המשפט בישראל.

פסק הדין של כוכבי נ. בקר דן בפקודת הנוזיקין, שיש בה חובת היוקקות לפרשנות הבריטית ושבה כבר הסתמך בית המשפט בישראל על חובה זו; בעקבות האמור לעיל שחרר עצמו בית המשפט מן החובה להמשיך ולהלך עקב בצד אגודל אחרי כל שינוי שחל בהלכה זו בבריטניה.

עד כאן לגבי חובת זיקה שבית משפט בישראל ראה לקבלה. הוא לא דן במישרין במקרה שבו קיימת חובת היוקקות לפרשנות האנגלית אך הסוגיה המסויימת עדיין לא נדונה בבית המשפט בישראל והשאלה ניצבת לפני בית המשפט אם לאמץ פירוש משפטי מסויים, לראשונה, רק משום שהוטבעה עליו גושפנקה של הפירוש המחייב בבריטניה. בעיה זו של עצם חובת הזיקה, מעיקרה ומלכתחילה, עדיין לא נדונה בבתי המשפט, אך גם לא חדלה מהטרידם, כשמגמתם ברורה למדי - מתן חופש למחשבה משפטית עצמאית ופריקת עול של זיקה כפויה.

הנושא קיבל משנה חשיבות בעריכת נוסח חדש של פקודה מכוה הוראותיו של סעיף 16 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, הקובע בין השאר:

"(א) שר המשפטים רשאי לפרסם ברשומות הצעת נוסח חדש של כל חוק או חלק של חוק – לרבות דבר המלך במועצה – שהיה קיים בארץ-ישראל ערב הקמת המדינה ואשר עודנו ברתוקף במדינה; נוסח חדש יכיל את כל השינויים הנובעים מהקמת המדינה ורשויותיה וכל השינויים שחלו באותו חוק מכוח חקיקה לאחר הקמת המדינה."
"(ה) בכל נוסח לפי סעיף זה מותר לחלק את הוראות החוק כל חלוקה אחרת, למזגן, להכתירן בכותרות ולשנות מקומן, לאחד בחוק אחד הוראות של חוקים נפרדים – לרבות נוסח חדש לפי חוק זה – הדנות בנושא אחד ולחלק לחוקים נפרדים הוראות חוק אחד הדנות בנושאים שונים, לשנות שמו של חוק ושל חטיבה שבו, להאחד ניבים, לתקן תחביר ולהביא כל שיפור שבצורה בלבד – כל עוד אין בכל אלה שינוי תוכן – ולתקן טעויות סופר."

"(ז) משנתפרסם נוסח כאמור בסעיף קטן (ו) יהיה הוא, מיום הפרסום ואילך או מיום שקבעה הועדה, החוק המחייב, ולא יהיה עוד תוקף לכל נוסח אחר של אותו חוק, ולא תישמע טענה שהנוסח משנה מתכנו של החוק המקורי."

נמצא, הוראות חוק מתקופת המנדט לובשות אמנם צורה עברית חדשה, אך צריך להמשיך ולפרשן על פי נוסחן האנגלי המקורי, היינו אין להבין נוסח חדש אלא אם חזרו ותרגמוהו לאנגלית; אין ספק שלא לכך נתכוון המחוקק בחוקקו את סעיף 16 הנ"ל, ועליו להשלים את מעשהו לפי רוחו וכתבו של סעיף זה.

הצעת החוק המוגשת בזה באה ליתן גושפנקה של חוק למגמות ולעקרונות שנתקבלו בישראל ושניתן להם ביטוי בפסה"ד כוכבי נ. בקר, לאמור: בתי המשפט בישראל, כשם שהם רשאים לברר סוגיה משפטית שלפניהם תוך בחינת ההלכה האנגלית באותה סוגיה, אך אין חובה לאמץ הלכה זו אם אין היא משכנעת את בית המשפט מכוח עצמה, כך רשאים הם ליתן דעתם על פרשנות אנגלית אך אין היא חובה עליהם שאין לסטות הימנה.

מוצע, כי כל הוראת חוק, היוצרת זיקה שבחובה לפרשנות המשפטית לפי דיגי אנגליה או לפי פירושים או עיקרי פרשנות המקובלים במשפט האנגלי – תבוטל.

חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 14), תשל"א-1971

- תיקון סעיף 15
1. בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, בסעיף 15, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ג) כל הוראה בחוק המחייבת לפרש אותו או ביטויים שבו לפי דיני אנגליה או לפי עיקרי פרשנות משפטית המקובלים באנגליה – בטלה."

דברי הסבר

סעיף 2 לפקודת השטרות (נוסח חדש):
"פקודה זו תתפרש בסימוכין לדיני אנגליה בענין שטרי חליפין, שיקים ושטרי חוב, חוץ מדינים שאינם מחייבים עם הוראות הפקודה ובמידה שאינם מחייבים."

סעיף 141 לפקודת פשיטת הרגל, 1936:
"פקודה זו תפורש על פי סימוכין לחוק האנגלי הדין בפשיטת רגל."

סעיף 2(2) לפקודת השותפויות:
"פקודה זו תפורש מתוך סימוכין לחוק האנגלי הנוגע לשותפויות, והכללים האנגליים של צדק ושל החוק המקובל החלים על שותפויות יחולו בישראל עד כמה שאינם סותרים את ההוראות המפורשות של פקודה זו."

סעיף 2(2) לפקודת החברות:
"פקודה זו תפורש לפי החוק האנגלי המתייחס לחברות."

סעיף 1
הזו לשון ההוראות בשש הפקודות מימי המנדט, ששתיים מהן נתפרסמו גם בנוסח חדש:

סעיף 1 לפקודת הבניין (נוסח חדש)
"בכפוף לפקודת הפרשנות תתפרש פקודה זו לפי עיקרי הפרשנות המשפטית המקובלים באנגליה, וביטויים המשמשים בה – חזקה היא – ככל שהדבר מתיישב עם ההקשר ובאין הוראה אחרת מפורשת – משמעותם במשמעות הנודעת למקביליהם במשפט האנגלי ותפרשו על דרך זו."

סעיף 4 לפקודת החוק הפלילי, 1936:
"החוק הזה יפורש בהתאם לעיקרי פירוש מונחים משפטיים הנוהגים באנגליה, והביטויים הבאים בו ייחשבו, עד כמה שמתאים הדבר לענין הכתוב, ומלבד במקומות שבהם נאמר בפירוש אחרת, כאילו הם משמשים במשמעות המיוחסת להם בחוק האנגלי והם יבוארו לפי זה."

1 ע"ר תש"ח, תוס' א' עמ' 1.